

Latvijas Republikas Saeimai
Latvijas Republikas Ministru kabinetam
Latvijas plašsaziņas līdzekļiem

NEPIEĻAUSIM PRĀTA DEVALVĀCIJU!

Jau kopš novembra beigām kā viens no instrumentiem finansu krīzes glābšanai tiek minēta PVN likmes paaugstināšana un atvieglojumu samazināšana tām nozarēm, kuru produkti vai pakalpojumi līdz šim tika aplikti ar pazemināto likmi. Grāmatniecības nozare ir viena no tām, kam kopš 2004. gada beidzot bija izdevies panākt pazemināto PVN likmi, tādējādi sekmējot šīs jomas attīstību un padarot iespējamu daudzu vērtīgu izdevumu tapšanu. Uzzinot par valdības plāniem, nekavējoties lūdzām rūpīgi izvērtēt, vai nelielais potenciālais ieguvums nodokļu iekasēšanas rezultātā atsvērs sekas, kādas radīs cenu kāpums šajā nacionālās identitātes saglabāšanai un zināšanu ekonomikas attīstībai tik svarīgajā radošajā industrijā.

Grāmatniecības jomas profesionālo asociāciju 2. decembra atklātajā vēstulē un 1. decembrī saņemtajā Eiropas Grāmattirgotāju federācijas atbalsta vēstulē izklāstīti argumenti, kāpēc PVN likmi nevajadzētu paaugstināt un kāda ir labā prakse citās Eiropas valstīs. Mūsu rīcībā ir arī Zviedrijas ekonomistu pētījums par to, kā PVN likmes apjoms ietekmē grāmatu tirgu, un tas apstiprina, ka likmes paaugstināšana ļoti negatīvi ietekmēs daudz plašāku sabiedrības daļu, nekā sākotnēji varētu šķist. Tāpat piedāvājam tikties ar atbildīgajām amatpersonām un apspriest potenciālos ieguvumus un zaudējumus, kādus nestu PVN likmes paaugstināšana.

Diemžēl uz savu vēstuli pagaidām neesam saņēmuši nekādu atbildi ne no vienas valsts institūcijas, kam tā tika nosūtīta. Neviens nav arī konsultējies ar nozares pārstāvjiem. Īpašu satraukumu vieš 9. decembra valdības lēmums PVN atvieglojumus nozarei atcelt vispār.

Tāpēc atkārtoti iepazīstinām valsts varas pārstāvjus un sabiedrību ar galvenajiem argumentiem.

Paaugstinot PVN likmi, valstij ir viens hipotētisks ieguvums – ja šobrīd no grāmatu pārdošanas (latviešu, krievu un svešvalodās) kopumā valsts budžetā 2007. gadā un 2008. gada vienpadsmit mēnešos iekasēti ap pusotru miljonu latu gadā, paaugstinot likmi uz 10%, valsts iekasētu ap divarpus miljoniem latu (tātad par miljonu vairāk), bet atceļot atvieglojumus vispār – sešus miljonus jeb par četrarpus miljoniem latu vairāk. Diemžēl gan Latvijas, gan pasaules prakse liecina, ka ar šādu aritmētiku potenciālos ieguvumus nav ieteicams aprēķināt, jo, ceļoties grāmatu cenām, strauji kritīsies cilvēku skaits, kas tās vēl varēs atļauties nopirkt, tātad PVN ieņēmumi nepieaugs vēlamajā apjomā.

Savukārt zaudējumu saraksts ir krietni vien garāks.

Nemateriālie

- 1) Cilvēkiem tiks ierobežota pieeja grāmatām, tātad informācijai un kultūras vērtībām, to lietotāju loks sašaurināsies un kritīsies kopējais izglītības un kultūras līmenis. Ilgtermiņa sekas šai situācijai naudā ir grūti aprēķināmas.
- 2) Tā kā grāmatas ir viens no latviešu literārās valodas kopšanas un saglabāšanas stūrakmeņiem, krīze grāmatniecībā nozīmē arī triecienu valodai kā mūsu nacionālās identitātes pamatam.
- 3) Izdevēji būs spiesti samazināt izdodamo nosaukumu skaitu un metienu, līdz ar to sašaurināsies piedāvājums un lasītāju iespējas izvēlēties, bet grāmatas attiecīgi atkal sadārdzināsies. Tā kā pirmām kārtām nāksies atteikties no izdevumiem ar salīdzinoši nelieliem metieniem, vispirms samazināsies tieši specializēto vai konkrētām mērķauditorijām paredzēto grāmatu izdošana, un tas ietekmēs zināšanu līmeni un informācijas apriti sabiedrībā.
- 4) Latvija būs atkāpusies no Eiropas Savienības valstīs pieņemtās prakses neaplikt ar papildu nodokļu nastu radošās industrijas, kas ražo izglītības un kultūras vērtības.

Finansiālie

- 5) Izdevēji nespēs plānotajā laikā realizēt jau saražotās grāmatas, tāpēc nevarēs norēķināties ar līgumdarbu veicējiem, saviem darbiniekiem, tipogrāfijām, līdz ar to tie savukārt nevarēs veikt savus maksājumus (tajā skaitā arī valsts budžetam).
- 6) Samazinoties iznākošo grāmatu skaitam, mazāk pasūtījumu (tātad – mazākas nodokļu iemaksas valsts budžetā) saņems radošo profesju pārstāvji, līgumdarbinieki un tipogrāfijas. Daudzi mazie izdevēji vienkārši nespēs izdzīvot un pārtrauks darbību, papildinot darba meklētāju rindas un radot papildu slodzi valsts sociālajam budžetam.
- 7) Cenu sadārdzinājums ietekmēs gan apgrozījumu grāmatnīcās, gan bibliotēku un mācību iestāžu iespējas iegādāties grāmatas, tātad pieeju kvalitatīvai informācijai.

Šo uzskaitījumu varētu vēl turpināt, taču uzskatām, ka tas jau pietiekoši uzskatāmi apliecina, kādas sekas var būt sasteigtiem un netālredzīgiem lēmumiem. Uzskatām, ka grāmatas ir tik būtiskas veselīgas un demokrātiskas latviski runājošas sabiedrības ilgtspējīgai pastāvēšanai, ka tām jānosaka iespējami zemākie nodokļi. Aicinām nepieļaut prāta devalvāciju Latvijā!

Ināra Beļinkaja

Starptautiskās grāmatirgotāju federācijas viceprezidente,
Latvijas Grāmatirgotāju asociācijas prezidente,
Latvijas Grāmatnieku ģildes valdes priekšsēdētāja

Dace Pugača

Latvijas Grāmatizdevēju asociācijas izpilddirektore

Aivars Gribusts

Latvijas Mācību grāmatu izdevēju asociācijas prezidents

Visvaldis Trokša

Latvijas Poligrāfijas uzņēmumu asociācijas valdes priekšsēdētājs

Ilze Stikāne

Latvijas Bērnu un jaunatnes literatūras padomes priekšsēdētāja

Renāte Punka

“Jāņa Rozes apgāda” direktore

LR Kultūras ministrijas Grāmatniecības konsultatīvās padomes priekšsēdētāja

Rīgā, 2008. gada 9. decembrī